

YENİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI

Modern Turkish Literature Researches

Temmuz-Aralık 2018/10:20 (193-196)

YAZI/YANKI MAKALELER-DENEMELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Bedirhan Ünlü¹

ORCID: 0000-0003-0507-0596

Anahtar Kelimeler: Tarık Özcan, Yazı/Yankı.

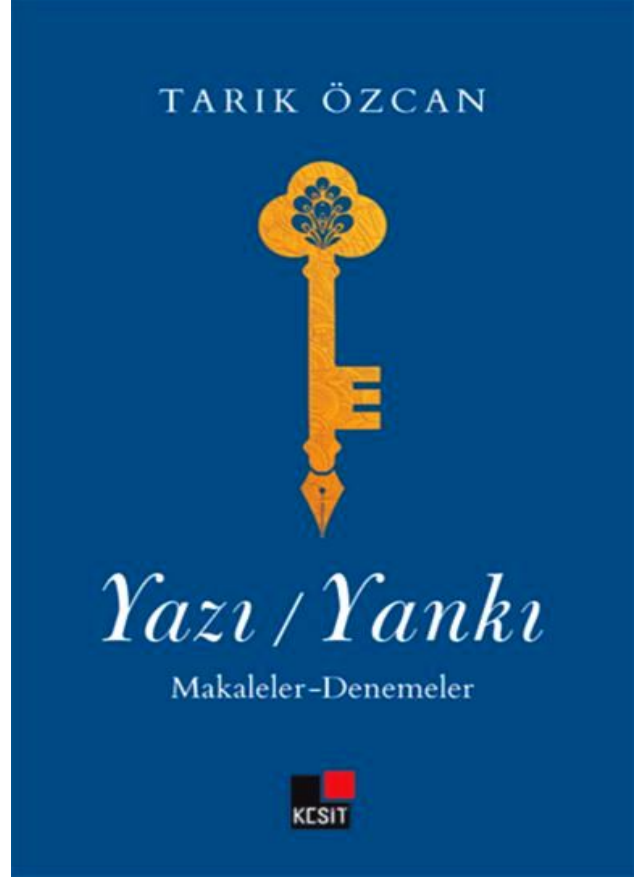
Yazının bulunmasıyla birlikte tarihi süreç içerisinde bir taraftan kendi varoluşunu belgelere aktarmayı başaran insan oğlu, diğer taraftan da milletleşme sürecinde önemli bir eşiği de atlamayı başarmıştır. Yazı bu manada, bütün insanlığın ve ortak kültürel değerlerin de çağlar içerisinde kopup gelen birer yankısıdır. Tarihe düşülen her yazı, zaman ve mekân aşarak ölümsüzlüğe ulaşır. Kadim Türk kültürünün ve dilinin ilk yazılı belgesi olan Orhon Kitabelerinin çağlar aşır bugünde ve gelecekte de yankısını devam ettiriyor ve ettirecek olması da bu durumun şüphesiz en somut göstergesidir.

Kırk yılı aşkın bir süredir verdiği dersler, yetiştirdiği yüzlerce öğrenciyle birlikte kaleme aldığı yedi bilimsel kitap, üç şiir kitabı ve onlarca makale ve bildirileriyle Türkçeye ömrünü adanmış olan Prof. Dr. Tarık Özcan, yirmi yıla yakın bir süredir kaleme aldığı makale ve denemelerini Yazı/Yankı Makaleler-Denemeler isimli kitabında bir araya getirerek Türkoloji sahasının hizmetine sundu. Çeşitli dergi ve bildirilerde yayımlanan elli dört makale ve deneme için Özcan kitabın öz sözünde “Bin dokuz yüz doksanların başından beri muhtelif dergilerde yazdığım makale ve denemelerimi toplamak ve yayımlamak düşüncesi şahsımı çok heyecanlandırdı. Böylece hepsini bir arada görme imkânını elde edebilecektim. Hem okumak hem de ulaşmak isteyenler için yolu kısaltacaktık. Kaybettiği çocuklarına yıllar sonra kavuşan bir insanın heyecanını yaşıyorum.” (s. 12) diyerek uzun yıllar büyük emekler sonucu ortaya çıkan yazıların bir araya getirilmesinden duyduğu haklı gururu dile getiriyor. Kesit Yayınları tarafından basılan kitabın editörlüğünü ise yazıları uzun uğraşlar sonucunda bir araya getiren Araştırma Görevlisi Sema Oruç üstlenmiştir.

¹ Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
eposta: bunlu@firat.edu.tr

Kitap ana hatlarıyla üç bölümden oluşmaktadır. Kitabın ilk bölümü “şiiirin elinden tutmak/Şiir Üzerine” (s. 13-319) ismini taşımaktadır. Bölümde birbirinden bağımsız yirmi üç makale bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; -Şiir Sanatında İmajın Yeri-Önemi ve Bunun Cemal Süreya’nın Şiir Dünyasına Uygulanması, -Sultan Süleyman’dan Süleyman Efendi’ye İki Şiirin Metinlerarası İlişki Bağlamında Değerlendirilmesi, -Tanpınar’ın Şiirlerinde Zaman Anlayışı, -Denizin Çağrısı: Yahya Kemal ve Tanpınar’ın “Deniz” İsimli Şiirlerinin Sembolizm Açısından Çözümlemesi, -Sessizliğin Dili ve Simgenin Ruhaniyeti: Yahya Kemal ve Necip Fazıl Kısakürek Şiiri Üzerine Bir Çözümleme, -Necip Fazıl Kısakürek Şiirinin 1934 Öncesi ve Sonrası Bileşenleri, -Tevfik Fikret ve Ahmet

Haşim Şiirine Bir Yaklaşım, -Necip Fazıl Kısakürek’in Ölüm Şiirlerinde Tabut Kelimesinin Metaforik Kullanımı, -Şinasi’nin Şiirinde Dil ve Üslup, -Cenâb Şehabeddin’in Şiirlerinde “Şiir-Kadın” İmgesi, -Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Korktuğum Şey” Adlı Şiirinde Trajik Vizyon, -Epistemolojiyle Estetiğin Kesiştiği Yer (Sezai Karakoç’un Gül Muştusu Şiiri Üzerine Bir Çözümleme), -Birinci ve İkinci Yeni Şiiri’nde Kadın İmgesi, -İkinci Yeni’nin Kanatlı Atları ve Kadın, -Cemal Süreya’nın Şiirinde Ortadoğu İmgesi, -Cemal Süreya’nın Şiirinde Yinelemeler, -Letrizm (Harfçilik) ve İlhan Berk, -İlhan Berk’in Şiir Dilinde Sapmalar, -İlhan Berk’in Şiir Dilinde Yinelemeler, Şiirim Kanla Yazılırdı, -Aşık Veysel’in Göklerden Süzöldüm Tertemiz İndim Şiirinin Devir Nazariyesi Bakımından İncelenmesi, -Sefa Kaplan’ın “Dönme Dolap Günleri” İsimli Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi ve -Şeref Tan’ın Şiirlerinde Harput İmajı isimlerini taşır. Kitabın ilk kısmını oluşturan bu bölümde Prof. Dr. Tarık Özcan’ın çeşitli dergilerde ve yıllarda yayımladığı şiir hakkındaki makaleleri bir araya getirilmiştir. Modern Türk şiirinin Tanzimat’tan itibaren başlayan yenileşme serüvenine Özcan da Şinasi’den günümüz şairlerinden olan Sefa Kaplan’a kadar geniş bir yelpaze ile katkıda bulunmaktadır. Şinasi’den Tanpınar’a, Cenap Şehabettin’den Camal Süreya’ya, Yahya Kemal’den İlhan Berk’e, Tevfik Fikret’ten Necip Fazıl’a, Orhan Veli’den Sefa Kaplan’a, Ahmet Haşim’den Aşık Veysel’e kadar pek çok Modern Türk şiirinin önde gelen şairlerinin eserlerinde imaj, dil ve üslup ile dönem ve şairler arası mukayeseli çalışmalar birlikte yürütülmüştür. Özcan’ın gerek şair kimliği alt yapısıyla gerekse de akademik bilgi ve birikiminin yazılara yansımalarıyla birbirinden değerli tespitleri, Türkoloji sahasına kazandırılmıştır.

Kitabın “yazıyı kuşanmak/Düzyazı Üzerine” (s. 321- 544) isimli ikinci bölümü Prof. Dr. Tarık Özcan’ın nesir sahasında kaleme aldığı yazılardan oluşmaktadır. On dokuz bağımsız yazıdan oluşan bölümün başlıkları ise -Romanda Sosyal Ortam, -Tarihi Roman Vadisinde Aytmatov’un Beyaz Gemi Adlı Romanının Çözümlemesi, -Osmancık Romanının Arketipsel Sembolizm Bakımından Çözümlemesi, -Sepetçioğlunun Kilit, Anahtar ve Kapı Romanlarında Tarihi Roman Olgusu, -Nur Baba Romanında Nigâr Hanım’ın Niyet ve Eylemleri Üzerine Bir Çözümleme, -Modern Bir Öncü: Keloğlan, -Art Zamanlı Bir Geçiş: Kelile ve Dimne’den Küçürek Öyküye, -Oğuz Kağan Destanı’nın Kahramanlık Mitosu Bakımından Çözümlemesi, -Karşılaştırmalı Edebiyatta Arketipsel Yöntemin Önemi: Oğuz Kağan ve İliada Destanlarına Uygulanması, -Oğuz Kağan Destanı’nın Halk Anlatılarının Epik Kuralları Bakımından İncelenmesi, -Bozkurt Destanı’nın Arketipsel Yöntem Bakımından Çözümlemesi, -Bellek Mekânı Olarak Ömer Seyfettin Hikâyeciliği, -Işık ve Gölge: Refik Halit Karay Öykücülüğü Üzerine, -Arkadaş Islıkları Romanında Yinelemenin Fonksiyonelliği, -Bir Tutunamayanın Kara Yazgısı: Emma Bovary, -Abdülhak Hâmid Tarhan’ın Tiyatrolarında Trajik Durum, -Nurullah Ataç’ın Eleştiri Dünyası, -Metin Tahlili Üzerine Birkaç Söz, -Arketipsel Eleştiri ve Edebiyat isimlerinden oluşmaktadır. Nesir türünde kaleme alınan yazılar, Türk ve Batı edebiyatlarından çeşitli yazarların hikâye, roman ve tiyatrolarının farklı bakış açılarıyla incelenmesini içerir. Bunun yanı sıra destan ve masal gibi halk edebiyatı metinlerinin arketipsel çözümlenmeleri de makalelerin dikkat çeken tarafını oluşturur. Bu manada Türkoloji sahasında metinlere arketipsel eleştiri metoduyla yaklaşarak bu alandaki ilk ve önemli araştırmacılar olan Tarık Özcan’ın tespitleri, sonraki çalışmalar için de eşsiz birer belge niteliğindedir.

Kitabın son bölümü “susku ve söylem/Denemeler” (s. 545- 607) başlığı altında Tarık Özcan’ın çeşitli konularda kaleme aldığı birbirinden farklı on iki denemeyi içerir. Bölüm -Formların Hiyerarşisi, -Bir Daha İkinci Yeni mi? Tövbe!, -Durudur Dil Fakat Derindir, -Kaybolan Sesi Aramak, -Metnin Kırık Yüzü ve Ali Baba Bilinci, -Yazının Yalancı Yüzü, -Şair, Bir Kahramandır, -Şiir, Çok Yüzlüdür, -Şiir, Dilin Dışındadır, -Şiir, Dilin Miracıdır, -Şiir ve Şehir, ve -Şiirin Yolu başlıklarından oluşur. Özcan’ın bu bölümde deneme türünün getirdiği rahat anlatım imkânlarından fazlasıyla yararlandığı görülmektedir. Rahat bir anlatımın olduğu söz konusu bu son bölümde özellikle şiir meselesi üzerinde durulmuş, okuyucuya metne yaklaşım konusunda farklı bakış açısı kazandırılmıştır.

Hayatını Türkçeye adanmış Prof. Dr. Tarık Özcan, yirmi yılı aşkın bir sürede kaleme aldığı çeşitli yazıları, Yazı/Yankı Makaleler-Denemeler isimli kitabında bir araya getirmiştir. Çeşitli dergi ve bildirilerde dağınık halde bulunan birbirinden değerli yazıları özellikle Türklük araştırmalarına armağan ettiği için başta sayın Prof. Dr. Tarık Özcan’a ve çalışmada emeği geçenlere sonsuz teşekkürlerimizi sunar, kitabın içeriğinin ilerleyen yıllarda da genişleyerek devam etmesini ümit ederiz.

Kaynakça

Özcan, Tarık (2018). *Yazı/Yankı Makaleler-Denemeler*, İstanbul: Kesit Yayınevi, 607 s.